

1 Σεπτεμβρίου 2015

Η απόλυση της Θείας Λειτουργίας

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#)

Εἴη το ὄνομα Κυρίου ευλογημένον ἀπότου νυν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

(Ἀς εἶναι δοξασμένο το ὄνομα τοῦ Κυρίου ἀπό τώρα καὶ γιὰ πάντα.)

Στην Εκκλησία ὅλα πρέπει νὰ γίνονται με τάξη καὶ με ἀγάπη. Εἶναι παραγγελία τοῦ Αποστόλου σὴν πρώτη πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή· «Πάντα εὐσημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω», ὅλα νὰ γίνονται ὁμορφα καὶ τακτικά. Στὴν ἰδίᾳ ἐπιστολή γράφει· «Πάντα υμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέ-σθω», ὅλα σας νὰ γίνονται με ἀγάπη. Καὶ ἡ Απόλυση λοιπὸν τώρα τῆς ἱερῆς σύναξης γίνεται με τάξη καὶ με ἀγάπη. Εἶδαμε τι λέει ὁ ἅγιος Χρυσόστομος γιὰ ἐκείνους πρὶν τὸ τέλος τῆς ἱερῆς τελετῆς καὶ πρὶν προφτάσει ὁ λειτουργὸς νὰ δώσει τὸ σύνθημα. Γιὰτί ἡ ἱερὴ σύναξη ἀπολύεται με ἕνα λειτουργικὸ σύνθημα τοῦ ἱερέα· «Απολύεσθε ἐν εἰρήνῃ» ἢ «Πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ» ἢ «Ἐν εἰρήνῃ Χριστοῦ πορευθῶμεν» ἢ «Ἐν εἰρήνῃ προέλθετε». Ὅλα αὐτά, πρὸς εἶναι λόγια τάξης καὶ ἀγάπης, θὰ μπορούσαμε νὰ τα ἀποδώσουμε σὴν γλῶσσα μας· «Πηγαίνετε στο καλό» ἢ «Πηγαίνετε σὴν εὐχή τοῦ Θεοῦ».

*

Μετά την εκφώνηση «Ότι συ ει ο αγιασμός ημών...», ο λειτουργός δίνει το σύνθημα· «Εν ειρήνη προέλθομεν», ας πάμε με ειρήνη. Αλλ' ακόμα η σύναξη δεν διαλύεται. Ο λειτουργός κατεβαίνει από το ιερό Βήμα και διαβάζει στη μέση του ναού την οπισθάμβωνο ευχή. Λέγεται οπισθάμβωνος, γιατί διαβαζότανε πίσω από τον άμβωνα, που παλαιά ήταν στη μέση του ναού. Ενώ για τις άλλες ευχές της θείας Λειτουργίας υπάρχει διχο-γνωμία, αν πρέπει να διαβάζονται μυστικά ή φανερά, η οπισθάμβωνος ευχή διαβάζεται φανερά και στη μέση του ναού, για να ακούνε όλοι. Ο Καβάσιλας ερμηνεύει πως αυτή η αλλαγή της θέσης του λειτουργού από το ιερό Βήμα στη μέση του ναού φανερώνει «την βαθμιαίαν κατάβασιν αυτού από της μετά του Θεού υψηλής συναντήσεως εις την των ανθρώπων και άυθις ομιλίαν και κοινωνίαν». Πρώτα ο ιερέας, μέσα στο ιερό Βήμα, κοντύτερα με το Θεό· τώρα, έξω στη μέση του ναού, κοντύτερα με τους ανθρώπους. Ο Θεό-δωρος επίσκοπος Ανδίδων γράφει πως η οπισθάμβωνος ευχή είναι η σφραγίδα και ανακεφαλαίωση όλων των αιτημάτων, και ο επίλογος που ταιριάζει και πρέπει στη θεία Λειτουργία.

«Ο ευλογών τους ευλογούντας σε, Κύριε, και αγιάζων τους επί σοι πεποιθότας, σώσον τον λαόν σου και ευλόγησον την κληρονομιάν σου. Το πλήρωμα της Εκκλησίας σου φύλαξον αγία-σον τους αγαπώντας την ευπρέπειαν του οίκου σου. Συ αυτούς αντιδόξασον τη θεϊκή σου δυνάμει, και μη εγκαταλείπης ημάς τους ελπίζοντας επί σε. Ειρήνην τω κόσμω σου δώρησαι, ταις Εκκλησίαις σου, τοις ιερεύσι, τω στρατώ και παντί τω λαώ σου· ότι πάσα δόσις αγαθή και παν δώρημα τέλειον άνωθεν εστί, καταβαίνον εκ σου του Πατρός των φώτων, και σοι την δόξαν και ευχαριστίαν και προσκύνησιν αναπέμπομεν, τω Πατρί και τω Υιώ και τω Αγίω Πνεύματι, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων». Δεν μπορούμε, όπως θέλουμε και πρέπει, να αναπτύξουμε τα νοήματα της ευχής, γι' αυτό θα περιοριστούμε μόνο σε μια ελεύθερη μετάφραση.

Κύριε, εσύ που ευλογείς εκείνους που σε δοξάζουν και αγιάζεις εκείνους που πιστεύουν κι έχουν την εμπιστοσύνη τους σε σένα, σώσε το λαό σου και ευλόγησε την κληρονομία σου. Φύλαξε όλη την Εκκλησία σου· άγιασε εκείνους που αγαπούν την καλή κατάσταση και εμφάνιση του οίκου σου, που είναι ο κάθε ναός. Εσύ με τη θεϊκή σου δύναμη να τους αντιδοξάσεις και να μην εγκαταλείψεις εμάς, που ελπίζουμε σε σένα. Δώρισε ειρήνη στις Εκκλησίες σου, στους ιερείς, στο στρατό και σ' όλο το λαό σου, γιατί κάθε καλό χάρισμα και κάθε τέλειο δώρο είναι από ψηλά και κατεβαίνει από σένα τον Πατέρα των φώτων· γι' αυτό σε δοξάζουμε, σε

ευχαριστούμε και σε προσκυνούμε, τον Πατέρα και τον Υιό και το Άγιο Πνεύμα, τώρα και πάντα και στους ατελεύτητους αιώνες. Πραγματικά λοιπόν η οπισθάμβωνος ευχή είναι η ανακεφαλαίωση και η σφραγίδα στο τέλος της θείας Λειτουργίας.

*

Ο χορός κλείνει την ευχή του ιερέα με το «Αμήν» και ψάλλει τρεις φορές, σαν το συντομότερο ύμνο, τα λόγια του Ιώβ· «Είη το όνομα Κυρίου ευλογημένον από του νυν και έως του αι-ώνος». Ο ιερέας μπαίνοντας στο ιερό Βήμα και πηγαίνοντας στην Πρόθεση, όπου τώρα είναι αφημένο το άγιο Ποτήριο, λέει χαμηλόφωνα την ευχή· «Το πλήρωμα του νόμου και των προφητών αυτός υπάρχων, Χριστέ ο Θεός ημών, ο πληρώσας πάσαν την πατρικήν οικονομίαν, πλήρωσον χαράς και ευφροσύνης τας καρδίας ημών πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν». Χριστέ ο Θεός μας, εσύ που συμπλήρωσες το νόμο του Μωϋσή και τους Προφήτες και εκτέλεσες όλη την οικονομία του Πατέρα για τη σωτηρία του κόσμου, γέμισε από χαρά και ευφροσύνη τις καρδιές μας, τώρα και πάντα και στους ατελεύτητους αιώνες. Αμήν. Είναι η τέταρτη αυτή ευχή στη θεία Λειτουργία, που απευθύνεται προς τον Ιησού Χριστό.

Ο λειτουργός πλένει τα χέρια του στο νιπτήρα και βγαίνει να μοιράσει το αντίδωρο. Οι πιστοί δεν έφυγαν ακόμα και περιμένουν, «ίνα λάβωσιν εκ των χειρών του ιερατεύσαντος το καλούμενον αντίδωρον». Το αντίδωρο είναι η ευλογία αντί για το μεγάλο δώρο, που είναι η θεία Κοινωνία, και μοιράζεται σε όλους τους πιστούς, και μάλιστα σ' εκείνους που δεν κοινωνήσαν. Η προσφορά, από την οποία βγήκε ο Αμνός και συμβολίζει το παρθενικό σώμα της Παναγίας και οι άλλες προσφορές, από τις οποίες βγήκαν οι μερίδες της Θεοτόκου και των Αγίων, κόβονται και μοιράζονται στο λαό. Σ' εκείνους που πρόσφεραν τα δώρα για τη θεία Λειτουργία είναι η αντιπροσ-φορά «πλήρης αγιωσύνης εκ των Αγίων», από τα δώρα δηλαδή που προσφέρθηκαν στο Θεό. Ο άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης λέει εδώ το εξής πολύ ψυχολογημένο· «Όλοι οι πιστοί αγιάζονται με τη θεία ιερουργία, αλλά και αισθητότερα παίρνουν στο τέλος την ευλογία με το αντίδωρο».

Όταν τελειώσει η διανομή του αντίδωρου, ο λειτουργός λέει· «Ευλογία Κυρίου και έλεος έλθοι εφ' υμάς, τη αυτού θεία χάριτι και φιλανθρωπία πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων». Η ευλογία και το έλεος του Κυρίου είτε να είναι με σας, με τη χάρη και τη φιλανθρωπία του, τώρα και πάντα και στους ατελεύτητους αιώνες. Ο χορός απαντά «Αμήν», κι ο λειτουργός κάνει την Απόλυση. Η Απόλυση είναι μια δεύτερη και τελευταία ευχή μετά την οπισθάμβωνο, στην οποία η ιερή σύναξη επικαλείται το έλεος και τη σωτηρία του Ιησού Χριστού,

με τις πρεσβείες της υπεραγίας Θεοτόκου και όλων των Αγίων. Θα λέγαμε πως η Απόλυση είναι σαν μια πέμπτη ευχή στη θεία Λειτουργία, που απευθύνεται στον Ιησού Χριστό. «Δόξα σοι, ο Θεός, η ελπίς ημών δόξα σοι». Δόξα σε σένα, Θεέ, που είσαι η ελπίδα μας· δόξα σε σένα. Όταν είναι Δεσποτική εορτή, προτάσσεται το χαρακτηριστικό της εορτής, κι όταν είναι Κυριακή το «Ο αναστάς εκ νεκρών», που είναι το χαρακτηριστικό της Απόλυσης του Πάσχα. «Χριστός ο αληθινός Θεός ημών...ελεήσαι και σώσαι ημάς, ως αγαθός και φιλόανθρωπος και ελεήμων Θεός». Ο Χριστός, που είναι ο αληθινός Θεός μας, είτε να μας ελεήσει και να μας σώσει, σαν Θεός καλός, φιλόανθρωπος και ελεήμονας, με τις πρεσβείες της υπεραγίας Θεοτόκου, με τη δύναμη του τιμίου Σταυρού, με την προστασία των Αγγέλων, με τις ικεσίες του Προδρόμου, των Αποστόλων, των Μαρτύρων, των Πατέρων και όλων των Αγίων. Και κλείνει όλη η ιερουργία με το «Δι' ευχών των αγίων Πατέρων ημών, Κύριε Ιησού Χριστέ ό Θεός ημών, ελέησον και σώσον ημάς». Ένα τελευταίο «Αμήν» από το λαό, συνοδευόμενο με το σημείο του Σταυρού, επισφραγίζει και κλείνει όλη την ιερή τελετή της λειτουργικής σύναξης.

«Δόξα σοι, ο Θεός, η ελπίς ημών· δόξα σοι». Με την ίδια δοξολογία με την οποία τελειώνει η θεία Λειτουργία, τελειώνουμε κι εμείς. Για όλους εμάς που κάθε φορά μετέχουμε στη λειτουργική σύναξη, ταιριάζουν να πούμε τα λόγια της Αποκάλυψης του Ιωάννη· «Μακάριοι οι εις το δείπνον του γάμου του αρνίου κεκλημένοι». Κι εμείς ειδικά «οι ιερατείαν λαχόντες» αισθανόμαστε χρέος μας να επαναλάβουμε με ευγνωμοσύνη τα λόγια του Ιώβ· «Είη το όνομα Κυρίου ευλογημένον από του νυν και έως του αιώνος». Αμήν.

(Επισκ. +Διονυσίου Λ. Ψαριανού Μητροπ. Σερβίων και Κοζάνης, «Η Θεία Λειτουργία», εκδ. Αποστ. Διακονία, σ. 409-416)

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com